

Rapport

Seminarium om offentlig konst
Rackstadmuseet, 9 feb 2009

2009-03-05

Johan Wingestad, initiativtagare & moderator

Richard Sangwill, museichef

Deltagarna	3
Föreläsningarna	3
RICHARD SANGWILL	3
INGER HÖJER ASPEMYR	3
PÄIVI ERNKVIST	4
ASTRID GÖRANSSON	4
STENEBY – GÖTEBORGS UNIVERSITET	4
Avslutande diskussion	4
om utsmyckningar	4
var börjar och slutar det offentliga rummet?.....	4
ekonomiska incitament	5
en skulptur av Christian Eriksson	5
Solbergagymnasiets utställning	5
Press	5
SAMMANFATTNING	6
NÄSTA STEG	6
Bilder	7

Deltagarna

Det var mycket glädjande att uppslutningen blev så pass stor med ca 100 deltagande. Hälften av alla kommuner i Värmland var representerade och ett flertal konstnärer. Andra deltagare var Kyrkeruds Folkhögskola, Steneby – Göteborgs Universitetet, Institutionen för konstvetenskap – Karlstad Universitet, Kristinehamns konstmuseum, Karlstads Bostads AB med flera. Dagen var upplagd för att även ge tid åt det personliga mötet och samtalet mellan deltagarna. Lunchen intogs på stående fot i en av utställningshallarna och det var tydligt att det fanns mycket att diskutera. Många tog också vara på tillfället att direkt samtala med föreläsarna som deltog under hela dagen. Flera deltagare stannade kvar under den avslutande vernissagen av Solbergagymnasiets utställning.

Föreläsningarna

Föreläsningar både hakade i och kontrasterade varandra. Det planerade upplägget fungerade mycket bra och det fanns tydliga pedagogiska ingångar som gjorde det lätt att ta till sig informationen. Sammantaget formade föreläsningarna en framträdande visuell resa genom den offentliga konsten. Nedan är varje föreläsning sammanfattad.

RICHARD SANGWILL

Föreläsningen kretsade kring kanske Sveriges första offentliga konstskandal i vilken Christian Eriksson hade en framträdande roll. Falun hade beslutat att en minnesstaty över Engelbrekt skulle kröna staden torg, varpå man anordnade en tävling. Historien har flera turer, men kortfattat blev den folkliga opinionen emot Christian Erikssons skulptur och konstetablissemanget för stort. Ironiskt nog blev den skulptur som slutgiltigt placerades på torget kanske den allra minst uppskattade.

Richard Sangwills föreläsning berörde en mängd frågor lika aktuella nu som då. Christian Erikssons skulptur *Bågspännaren* som slutligen placerades på Kornhamns torg i Stockholm är idag allt annat än kontroversiell. Det är svårt att tänka sig att den en gång utgjort politiskt sprängstoff. Detta historiska perspektiv ger en större förståelse för den offentliga konsten i vår egen samtid, dess grundläggande förutsättningar och möjligheter.

INGER HÖJER ASPEMYR

Som konstpedagog på Statens konstråd har Inger Höjer Aspemyr uppdraget att arbeta med frågor som kretsar kring hur den offentliga konsten ska nå ut. Inger Höjer Aspemyr visade en rad exempel på aktuella och nyligen avslutade projekt som Statens konstråd har varit med och initierat och projekterat. En blandning av större och mindre projekt visades i skilda offentliga miljöer. Följande projekt utgör några exempel, alla färdigställda 2007: Monika Goras *Silverträdet*, staty placerad vid entrén till nya Kulturens hus i Luleå, utförd i rostfritt stål. Renata Francescons *Fruset ögonblick*, keramisk vägg i entréhallen till Öckerö Kommunhus utförd i porslinslera med celadon- och lergodsglasyrer. Peter Ojsterseks *Ovan där*, monumentalmålning på fasaden till Folkhälsocentrum, Laholm, utförd i anodiserat aluminium och reflekterande färg.

Besökarna fick en bra bild av Statens konstråds verksamhet. Många råd riktades direkt till kommunernas representanter men också till konstnärerna, bland annat berördes hur ett samarbete med organisationen kan se ut. Under senare år har myndigheten fokuserat på att bättre nå ut till Sveriges samtliga regioner.

PÄIVI ERNKVIST

Päivi Ernkvist har en stor erfarenhet av att arbeta med offentlig konst. Hon har tidigare varit verksam som projektledare vid Statens konstråd och ledamot i Rådet för arkitektur, form och design. Päivi Ernkvist gav en mängd olika exempel på designers och konsthantverkarens offentliga gestaltningar under sin föreläsning med titeln *Formhantverk i offentlig miljö*. Flera av projekten berörde keramiska ytor och *upprepnings estetik*, vilka estetiskt framträdande och kostnadseffektiva lösningar som kan åstadkommas med ett par mindre element i upprepning. Päivi Ernkvist berörde vikten av en stark och tydlig beställare – att det i slutändan är helt avgörande för att uppnå ett bra resultat.

ASTRID GÖRANSSON

Den sista föreläsningen skilde sig markant från de övriga. Astrid Göransson tog med deltagarna med på en färgstark resa genom sitt nyligen avslutade offentliga konstprojekt *På plats i Fridhem*. Fridhem är ett problemstämplat bostadsområde utanför Karlshamn. Astrid Göranssons projekt som bidragit till en mer positiv bild av området tog flera år att genomföra. Hon engagerade de boende i en interaktiv process, en givande dialog, som till slut ledde fram till en mycket uppskattad konstnärlig gestaltning. Föreläsningen gav en konkret bild av allt som ett konstprojekt i offentligheten kan tänkas innebära och att konstverket, som i fallet med *På plats i Fridhem*, till lika stor del representeras av alla de kollektiva upplevelserna från processen som det fysiska slutresultatet.

STENEBY – GÖTEBORGS UNIVERSITET

Professor Liss Annika Söderström, Jan Hilmersson och Otto Samuelsson presenterade pågående offentliga konstprojekt vid institutionen Järn och stål/offentlig gestaltning som ämnar till förnyelse och ett synliggörande av både skolan och samhället. Bland annat planeras en scen för offentlig skulptur där verken inte permanenteras utan kontinuerligt byts ut. Steneby – Göteborgs universitet har ett nära samarbete med kommunen.

Avslutande diskussion

Den avslutade diskussionen gav deltagarna en ny chans att ställa frågor till föreläsarna som medverkade i en panel. Moderator inledde med några av de frågeställningar som berörts under dagen. Följande sammanfattning ger några utdrag från diskussionen.

OM UTSMYCKNINGAR

Ordet utsmyckningen diskuterades. Inger Höjer Aspemyr berättade att Statens konstråd har valt att inte längre använda ordet som ersatts av uttrycket *konstnärlig gestaltning*. Anledningen är att ordet utsmyckning endast speglar en viss genre av den offentliga konsten och riskerar därmed att ge felaktiga associationer. Det fanns annars ingen avog inställning till ordet hos panelen. Det var också tydligt att den traditionella utsmyckningen fortfarande har en roll att fylla inom den offentliga konsten.

VAR BÖRJAR OCH SLUTAR DET OFFENTLIGA RUMMET?

Det var svårt för panelen att ge några exakta svar. Richard Sangwill menade att det kanske är webben med företeelser som bloggar och Facebook som utgör vår tids allra mest vitala offentliga rum. Att torget inte längre är en särskild central plats i dagens offentlighet kunde panelen enas om. Päivi Ernkvist kommenterade att vi idag i allt större utsträckning stannar

hemma och att hemmets privata sfär därför har växt till nackdel för andra mötesplatser ute i offentligheten.

EKONOMISKA INCITAMENT

Torbjörn Eriksson från Karlstads Bostads AB tog upp den offentliga konsten som ett direkt ekonomiskt incitament. Det är t ex vanligt att skadegörelsen är mindre i bostadsområden där konstnärliga gestaltningar utgör ett naturligt inslag. Panelen tyckte att det kan finnas en fara i att reducera konsten till ett ekonomiskt incitament, den handlar i botten om någonting väsensskilt. Astrid Göransson som framgångsrikt arbetat i utsatt bostadsområde pekade på de mellanmännsliga värden som konsten för mig sig.

EN SKULPTUR AV CHRISTIAN ERIKSSON

Ett medborgarförslag till Arvika kommun formulerar en önskan om att placera en avgjutning av en av Christian Erikssons skulpturer i Arvika centrum. Panelen tyckte att förslaget var problematiskt av flera anledningar. Christian Erikssons skulpturer ingår ofta i ett specifikt sammanhang, bundet av plats och syfte. Av denna anledning skulle arvet efter Christian Eriksson som konstnär i det offentliga rummet bättre tas tillvara av en samtida konstnär, som på samma sätt skulle kunna ta hänsyn till ett specifikt sammanhang. Risken är att en avgjutning bara blir en referens till en av Christian Erikssons verk.

Solbergagymnasiets utställning

Elevernas utställning var mycket uppskattad. Den invigdes efter seminariet och avslutade därmed dagen. Kommunalråd Claes Pettersson invigde utställningen till tonerna av en jazzensemble med elever från Solbergagymnasiet musikestetprogram. I trapphallen ner till den nedre utställningshallen återfanns elevernas bilder i två större fält. En tillhörande katalog presenterade texter där eleverna närmare beskriver den plats de valt och hur de tänkt när de sedan förnyat den genom konstnärliga gestaltningar.

Workshopen avsåg att få eleverna att reflektera över den offentlig konst och dess många uttryck men också över den egna närmiljön. Som utställning förde den vidare dessa tankar om konsten och staden.

Press

Värmlandsnytt gjorde ett reportage från seminariet som tog upp både elevernas workshop och seminariet. Inslaget gav en kortfattad men representativ bild av dagen. Till och med 2010-02-10 finns klippet tillgängligt på:

http://svtplay.se/v/1439047/offentlig_konst_for_arvikaelever

Arvika Nyheter hade en närvarande reporter under hela dagen.

SAMMANFATTNING

Seminariet föll mycket väl ut och vi har fått mycket bra feedback från både deltagarna och föreläsarna. Med erfarenheterna från seminariet har deltagarna en gemensam plattform. Denna plattform är viktig då den offentliga konsten kan ta sig så olika uttryck och att den ofta är präglad av missförstånd. Seminariet har bidragit till en konstruktiv diskussion som i förlängningen kan öka förståelsen för aktuella projekt och bidra till nya satsningar och samarbeten – ett första viktigt möte mellan kommunerna och de olika institutionerna. Målet att synliggöra vikten av offentlig konst ur ett samtida perspektiv, med en tydlig förankring till historien genom Christian Erikssons konstnärskap uppfylldes.

NÄSTA STEG

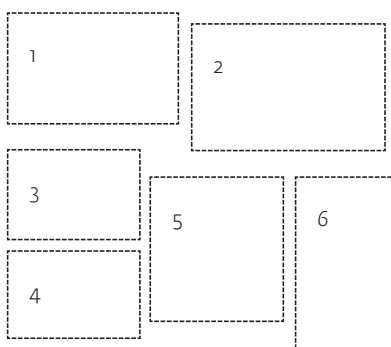
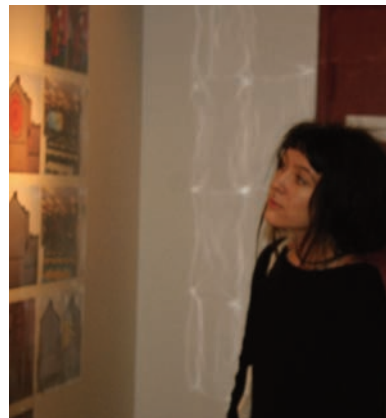
Det skulle vara önskvärt att länka en fortsättning till Karlstad då staden nyligen beslutat att tillämpa enprocentsregeln¹. Andra naturliga samarbetspartners för en fortsättning är Kristinehamns konstmuseum och konstvetenskapliga institutionen – Karlstad Universitet samt några av länets byggherrar som Karlstads Bostads AB. Att det var så stort intresse för seminariet i länet visar i sig att frågorna är viktiga och att det finns ett sug efter mer kunskap och samarbete.

Inger Höjer Aspemyr, konstpedagog på Statens konstråd, har föreslagit en fortsättning med inriktning på frågan ”Vem är det som bestämmer i det offentliga rummet?” sett i ett större perspektiv. Här kommer ett närmare samarbete att knytas till The New Beauty Council (NBC). NBC är en sammanslutning av kuratorer och konstnärer som genom konstprojekt, utställningar och öppna samtal kontinuerligt arbetar med frågeställningar kring staden och offentligheten. Ta del av NBC:s reflektion över seminariet och workshopen på:

http://newbeautycouncil.org/index.php?option=com_content&task=view&id=44&Itemid=31&lang=swedish

¹ Enprocentsregeln är en rekommendation att avsätta 1 % av den totala byggkostnaden till konstnärlig utsmyckning. Regeln tillkom efter ett statligt beslut 1937. Under 1930-talets ekonomiska kris hade många konstnärer en svår ekonomisk situation.

Bilder

1. Livlig diskussion under eftermiddagen i caféet
2. Kommunalråd Claes Petterson inviger elevernas utställning.
3. Stillbild från SVT, Värmlansnytt 10:e feb, pågående föreläsning
4. Stillbild från SVT, Solbergagymnasiets utställning
5. Solbergagymnasiets utställning
6. Seminariet avslutades med en paneldebatt där deltagarna kunde ställa frågor till föreläsarna.